

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 8/2004 rd

Statsrådets skrivelse med anledning av ett förslag till rådets rambeslut (ett europeiskt bevisupptagningsbeslut avseende föremål, handlingar eller uppgifter som skall företes i brottmål)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens talman sände den 13 februari 2004 statsrådets skrivelse med anledning av ett förslag till rådets rambeslut (ett europeiskt bevisupptagningsbeslut avseende föremål, handlingar eller uppgifter som skall företes i brottmål (U 4/2004 rd) till stora utskottet för beredning och bestämde samtidigt att lagutskottet ska lämna utlåtande till stora utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Heli Vesaaja, justitieministriet
- statsåklagare Raija Toiviainen, Riksåklagarämbetet.

SKRIVELSE

Förslag till rådets rambeslut

Kommissionens förslag till rådets rambeslut om ett europeiskt bevisupptagningsbeslut avseende föremål, handlingar eller uppgifter som skall företes i brottmål (ett europeiskt bevisupptagningsbeslut avseende föremål, handlingar eller uppgifter som skall företes i brottmål) baserar sig på artikel 31 och artikel 34.2 b i Fördraget om Europeiska unionen. Enligt rambeslutet ersätts de befintliga förfarandena för ömsesidig rättslig hjälp av ett europeiskt bevisupptagningsbeslut baserat på principen om ömsesidigt erkännande.

Enligt förslaget är det europeiska bevisupptagningsbeslutet ett beslut som utfärdas av en domstol, undersökningsdomare eller åklagarmyndighet i en medlemsstat i syfte att inhämta

föremål, handlingar eller uppgifter från en annan medlemsstat för företeende i brottmål som avses i rambeslutet. Räckvidden för rambeslutet har avgränsats så att det europeiska bevisupptagningsbeslutet inte kan gälla upptagning av bevisning i form av förhör, provtagning från en persons kropp, upptagning av bevisning genom avlyssning av kommunikation eller dold övervakning eller i realtid eller upptagning av bevisning som kräver ytterligare undersökningar. Genom rambeslutet avskaffas i stor utsträckning möjligheten att kravet på dubbel straffbarhet ska kunna ställas villkor för verkställighet av beslutet.

Rambeslutet innehåller också bestämmelser om de villkor som skall vara uppfyllda i den utfärdande staten innan beslutet utfärdas. Hit hör bl.a. krav på att de efterfrågade föremålen, handlingarna eller uppgifterna är nödvändiga och står

i proportion till syftet med de förfaranden för vilka beslutet utfärdas. Rambeslutet innehåller också bestämmelser om rättssäkerhetsgarantier som ska iakttas i den utfärdande staten.

Utgångspunkten för rambeslutet är att det europeiska bevisupptagningsbeslutet verkställs på samma sätt som om föremålen, handlingarna eller uppgifterna inhämtades av en myndighet i den verkställande staten. Den utfärdande myndigheten kan dock kräva att den verkställande myndigheten iakttar vissa förfaranden i verkställigheten av beslutet. I dem ingår under vissa villkor också möjligheten att kräva att tvångsmedel används.

Rambeslutet innehåller också en förteckning över grunder för att vägra verkställa ett europeiskt bevisupptagningsbeslut. De anknyter till principen bis in idem och till regleringen av straffrättslig immunitet och privilegier. Rambeslutet begränsar också möjligheten att vägra samarbete med hänvisning till kravet på dubbel straffbarhet.

Rambeslutet fastställer tidsfrister för verkställighet och översändande av det europeiska bevisupptagningsbeslutet. Om grunderna för uppskov med verkställigheten finns också en särskild bestämmelse. Rambeslutet innehåller också bestämmelser om överklagande av beslut om straffprocessuella tvångsmedel. Enligt för-

slaget hindrar överklagandet dock inte i alla fall att bevisupptagningsbeslutet verkställs.

Rambeslutet innehåller dessutom en specialbestämmelse om behörighet avseende elektroniska kommunikationsnät.

Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet förhåller sig i princip positivt till sådana EG-rättsakter som har till syfte att underlätta samarbetet mellan myndigheterna vid bevisupptagning från andra medlemsstater och som grundar sig på principen om ömsesidigt erkännande. Därför kan statsrådet i princip förhålla sig positivt till kommissionens förslag till rambeslut om ett europeiskt bevisupptagningsbeslut. Om rambeslutet antas kan det dock i vissa fall uppstå juridiskt svårhanterliga situationer, eftersom det i vissa fall kan bli nödvändigt att använda olika typer av instrument för olika aspekter av samma ärende. Statsrådet uttrycker därför sin oro över att EG-rättsakterna inom detta område blir allt mer komplicerade.

Statsrådet anser det nödvändigt att man vid förhandlingarna ytterligare utreder om rättssäkerhetsgarantierna i rambeslutet är tillräckliga vid verkställigheten av ett bevisupptagningsbeslut från en annan medlemsstat

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Lagutskottet understöder i princip sådana rättsliga åtgärder som gör det snabbare och lättare att slutföra rättegångar i brottmål i en annan medlemsstat. Med tanke på denna utgångspunkt bör klarheten i den konkreta rättsliga regleringen enligt lagutskottet uppmärksammas alldeles särskilt, likaså rättssäkerheten för de personer som den föreslagna regleringen kommer att gälla. Utskottet delar statsrådets oro att godkännandet av rambeslutet är inte ägnat att förtydliga det regelverk som kan bli tillämpligt på en framställan om bevisupptagning från en medlemsstat till en annan. Å andra sidan är det motiverat att inhäm-

ta erfarenheter om tillämpningen av ett regelverk med begränsad räckvidd i sak innan nya omfattande unionsrättsakter utfärdas.

Utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt att det vid den fortsatta beredningen ska utredas om rättssäkerhetsgarantierna i rambeslutet är tillräckliga. Till denna del fäster utskottet uppmärksamhet framför allt vid villkoren för användning av tvångsmedel. Enligt artikel 13.a får den utfärdande myndigheten kräva att den verkställande myndigheten använder tvångsmedel för att verkställa det europeiska bevisupptagningsbeslutet när det ur den utfärdande myndighetens synvinkel finns en betydande risk för att de begärda fö-

remålen, handlingarna eller uppgifterna ändras, flyttas eller förstörs. Lagutskottet anser att den föreslagna bestämmelsen är mycket generell. Tvångsmedlen specificeras inte på något sätt och villkoren för användning av dem relateras inte till den gällande lagstiftningen i den verkställande medlemsstaten. Lagutskottet anser att det inte är acceptabelt att situationer och villkor för tillämpning av tvångsmedel i verkställigheten av det europeiska bevisupptagningsbeslutet väsentligt avviker från vad som nationellt iaktas i liknande situationer. För att undvika sådana situationer bör grunden för vägran i förslaget kompletteras anser utskottet.

Lagutskottet anser att grunderna för vägran i förslaget till rambeslut också annars är onödigt snävt utformade. Vid behandlingen av lagförslaget om rådets rambeslut om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna lyfte utskottet särskilt fram individens rättsskydd (se LaUB 7/2003 rd—RP 88/2003 rd). I enlighet med sina principer då anser lagutskottet att verkställighet av det europeiska bevisupptagningsbeslutet bör kunna vägras också på grunder som hänför sig till en anhängig rättegång i den medlemsstat som utfärdat bevisupptagningsbeslutet. Verkställighet av bevisupptagningsbeslutet ska kunna vägras till exempel då det finns grundad anledning att anta att en person inte får en rättvis rättegång.

I artikel 16 avskaffas möjligheten att vägra erkännande eller verkställighet av ett europeiskt bevisupptagningsbeslut på grund av kravet på dubbel straffbarhet då det inte är nödvändigt att genomföra en husrannsakan avseende privata utrymmen för att bevisupptagningsbeslutet ska kunna verkställas eller brottet finns med i uppräkningspunkten i punkt 2. Enligt utredning till lagutskottet bör övergångsbestämmelserna i artikel 24 dock tolkas så att uppräkningspunkten i punkt 2 inte längre ska spela någon roll när fem år gått från rambeslutets ikraftträdande. Därefter kan kravet på dubbel straffbarhet tillämpas endast i de fall där verkställigheten av bevisupptagningsbeslutet förutsätter husrannsakan avseende privata utrymmen. Lagutskottet anser att

ett sådant slutresultat inte kan godkännas. I den fortsatta beredningen gäller det att hitta en lösning som hindrar att skyldigheten att verkställa bevisupptagningsbeslutet oberoende av kravet på dubbel straffbarhet efter ikraftträdandet utvidgas till att omfatta oförutsedda, för det finska rättssystemet eventuellt mycket främmande kriminaliseringar.

Artikel 19 innehåller bestämmelser om överklagande av beslut om straffprocessuella tvångsmedel. Enligt punkt 6 får den verkställande staten skjuta upp översändandet av föremål, handlingar eller uppgifter i avvaktan på utgången av överklagandeärendet. Även om ett överklagandeärende pågår i den verkställande staten, får den utfärdande myndigheten begära att den verkställande staten översänder föremålen, handlingarna eller uppgifterna senast 60 dagar efter verkställigheten av det europeiska bevisupptagningsbeslutet. Om utgången av överklagandeärendet i den verkställande staten blir den att översändande av föremålen, handlingarna eller uppgifterna inte borde ha tillåtits, ska dessa omedelbart återlämnas till den verkställande staten. Enligt lagutskottet går den föreslagna bestämmelsen mycket långt i och med att den möjliggör att överklagandets uppskjutande effekt förhindras enbart på grund av ett krav från en annan medlemsstats myndighet. En sådan bestämmelse kan enligt utskottets uppfattning i värsta fall göra överklagandet helt skenbart. Den föreslagna bestämmelsen kan ifrågasättas också med hänsyn till domstolarnas ställning. Lagutskottet anser att man i den fortsatta beredningen bör eftersträva en sådan lösning att den domstol som handlägger ärendet åtminstone har en möjlighet att genom ett särskilt beslut förhindra en omedelbar verkställighet av bevisupptagningsbeslutet.

Utlåtande

Lagutskottet meddelar

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt.

LaUU 8/2004 rd — U 4/2004 rd

Helsingfors den 2 april 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
vordf. Susanna Rahkonen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Lasse Hautala /cent
Reijo Kallio /sd
Petri Neittaanmäki /cent
Lauri Oinonen /cent
Lyly Rajala /saml

Tero Rönni /sd
Petri Salo /saml
Pertti Salovaara /cent
Minna Sirnö /vänst
Timo Soini /saf
Marja Tiura /saml
Jan Vapaavuori /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Risto Eerola.